

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.КОНОТОП
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Державний фінансовий контроль в Україні

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність «Фінанси, банківська права та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

І.В. Білоус

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Д.Д. Ніколаєнко

(ініціали, прізвище)

Група:

Фз-61 К

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота. 31 с., 5 рис., 8 табл., 32 джерела.

Метою роботи є ознайомлення з сутністю та функціями фінансового контролю держави, проаналізувати методи фінансового контролю, та знайти раціональні шляхи його поліпшення.

Об'єктом дослідження виступають підприємства та організації, на яких були здійсненні перевірки фінансового контролю та знайденні порушення.

У першому розділі «Поняття державного фінансового контролю» зведена узагальнююча інформація про поняття «фінансовий контроль», досліджуються які методи фінансового контролю притаманні державі, та якими принципами фінансового контролю користується.

У другому розділі «Аналіз здійснення державного фінансового контролю в Україні» проаналізовано систему фінансового контролю з боку Рахункової палати та Державної аудиторської служби. Було систематизовано інформацію про результати перевірки суб'єктів, що фінансуються з державного бюджету, та зроблені висновки.

У третьому розділі «Шляхи та напрямки вдосконалення здійснення державного фінансового контролю в Україні» узагальнюється інформація про те, яких критеріїв та вимог слід дотримуватися для того щоб, покращити фінансовий контроль в державі та які заходи потрібно виконувати для мінімізації впливу людського фактору в системі державного фінансового контролю.

Значимість роботи та висновки. Розроблені в ході виконання роботи способи поліпшення фінансового контролю можуть бути застосовані державними органами, які здійснюють фінансовий контроль, що може сприяти підвищенню ефективності контролю грошових коштів держави.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ, РЕВІЗІЯ, ПЕРЕВІРКА, ОБСТЕЖЕННЯ, МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ, СУБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	7
1.1 Сутність та функції фінансового контролю.....	7
1.2 Принципи та правові основи здійснення державного фінансового контролю в Україні	10
1.3 Методи та органи, що здійснюють державний фінансовий контроль.....	11
2 АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	15
2.1 Аналіз результатів фінансового контролю Рахункової палати України.....	15
2.2 Аналіз результатів фінансового контролю, що був здійснений Аудиторською службою України	19
2.3 Проблеми, які виникають при перевірках Державною аудиторською службою України.....	22
3 ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	24
3.1 Мінімізація впливу людського фактору в системі державного контролю України.....	24
3.2 Шляхи удосконалення організації роботи органів державного фінансового контролю.....	26
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Державний фінансовий контроль є одним з основних засобів здійснення фінансово – правової політики, є одним з найважливіших важелів фінансового механізму.

Контроль – одна з необхідних складових частин управлінського процесу, в якому він виступає як частина зворотного зв'язку, адже за його даними здійснюється корегування прийнятих раніше рішень [1,с.79].

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є детальне дослідження фінансового контролю в державі, його функції та принципи, оцінити ефективність державного фінансового контролю місцевих бюджетів, виокремити переваги та недоліки фінансового контролю, розробити теоретично – прикладні позиції для формування єдиної системи державного фінансового контролю, що зможе забезпечувати його ефективність і вплив на стійке функціонування економіки в країні.

Фінансовий контроль охоплює складання, розгляд, затвердження та виконання бюджетів всіх рівнів, бюджетних та позабюджетних фондів. Фінансовий контроль зосереджує свою увагу на діяльності комерційних банків, страхових компаній та інших фінансових посередників, а також діяльність підприємств, установ та організацій.

Такий вид контролю надає суспільству в цілому об'єктивну інформацію про використання державних фінансових ресурсів, що передбачає ефективність та законність фінансового управління [4,с.95].

Об'єктом дослідження є контролюючі органи, які займаються здійсненням фінансового контролю.

Особливостями фінансового контролю є його універсальний характер та всеосяжність: контролю підлягають процеси формування, розподілу та використання матеріальних, трудових, інтелектуальних та фінансових ресурсів, які виражаються у вартісній формі в товарно-грошових відносинах. **Предметом дослідження** є нормативні акти, що регламентують суспільні відносини, що

виникають у процесі здійснення державного контролю, теоретичні та практичні аспекти діяльності органів державного фінансового контролю.

Завдання дипломної роботи:

- систематизувати інформацію про всі можливості фінансового контролю, методичні підходи до його організації та його нормативно-правове значення;
- вивчити концептуальні основи державного фінансового контролю в Україні;
- розробити рекомендації щодо мінімізації впливу людського фактору в системі фінансового контролю.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження являється система загальнонаукових методів аналізу і синтезу, системно–структурного методу заснованих на ньому.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У першому розділі «Поняття державного фінансового контролю» зведена узагальнююча інформація про поняття «фінансовий контроль», досліджуються які методи фінансового контролю притаманні державі, та якими принципами фінансового контролю користується.

У другому розділі «Аналіз здійснення державного фінансового контролю в Україні» проаналізовано систему фінансового контролю з боку Рахункової палати та Державної аудиторської служби.

У третьому розділі «Шляхи та напрямки вдосконалення здійснення державного фінансового контролю в Україні» узагальнюється інформація про те, яких критеріїв та вимог слід дотримуватися для того щоб, покращити фінансовий контроль в державі.

Фактологічну основу роботи складають праці вітчизняних вчених з теорії державних фінансів, матеріали служби статистики, Державної аудиторської служби України; різноманітні методичні рекомендації та законодавчі і нормативні акти в сфері фінансового контролю.

1 ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

1.1 Сутність, функції фінансового контролю

Аналізуючи думки сучасних вчених (Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрій М.М., Симоненко В.К, Бурцев В.В.) можна виокремити такі визначення фінансового контролю:

1. Фінансовий контроль – це міждержавний фінансовий контроль, за допомогою якого в процесі підготовки складання проекту бюджету, його розгляду, затвердження, виконання та складання звіту про виконання перевіряється виділення, розподіл і використання бюджетних коштів [25, с.237];

2. Фінансовий контроль – це перевірка, внутрішній та зовнішній контроль за порядком складання, розглядом і виконанням бюджету, а також за виконанням, розподілом і використанням всіх бюджетних коштів [3, с.29];

3. Фінансовий контроль – діяльність, спрямована на усунення виявлених порушень, в ході проведення перевірки [2, с.34].

Метою державного фінансового контролю держави є підвищення ефективності управління державними фінансовими ресурсами, в тому числі шляхом забезпечення прозорості використання коштів і поліпшення фінансової дисципліни. Для цього система державного фінансового контролю повинна бути ефективною.

Завдання державного фінансового контролю найбільш повно, на нашу думку, висвітлені у праці групи вітчизняних вчених під керівництвом Є.В. Мних:

- 1) Контроль за дотриманням законодавства фінансово-господарської діяльності;
- 2) Контроль за збереженням та цільовим використанням фінансових ресурсів;
- 3) Контроль за доцільністю наданих державних фінансових гарантій;
- 4) Розроблення методів скорочення нераціональних видатків;
- 5) Контроль за доцільністю використання і розпорядження майном держави;
- 6) Контроль за розпорядженням нематеріальними об'єктами держави;

- 7) Контроль за використанням запасів;
- 8) Контроль із забезпеченням фінансової безпеки України;
- 9) Оцінка перспектив економічного зростання країни;
- 10) Контроль за рухом державних грошових коштів в кредитній системі;
- 11) Удосконалення бюджетного процесу;
- 12) Контроль за погашенням державного як зовнішнього так і внутрішнього боргу;
- 13) Контроль за діяльністю органів виконавчої влади [4,с.86].

Контроль є частиною національної економіки, яка включає в себе такі структурні елементи:

- Державні, господарські та громадські органи управління;
- Організації і відносини між ними;
- Господарський механізм.

Якість системи управління визначається якістю роботи механізму контролю [16,с.48]. Механізми контролю діють між: організаціями, всередині органів управління, між органами управління. Від ефективності дії механізму контролю також залежить ефективність функціонування національної економіки в цілому [20,с.96].

Фінансовий контроль, залежно від взаємозв'язку об'єкта та суб'єкта контролю поділяється на два основні види:

1. Внутрішній контроль – при даному виді контролю діяльність кожного з суб'єктів господарювання контролюється ним самим через спеціальні підрозділи;
2. Зовнішній контроль – даний контроль має на меті перевірку фінансової діяльності суб'єктів господарювання через відповідні уповноважені органи контролю.

Контроль, спрямований на вирішення стратегічних завдань, виконує декілька функцій: інформаційну, профілактичну, виховну та мобілізуючу (табл. 1.1)

Таблиця 1.1 – Функції фінансового контролю

Функції	Основний зміст
Інформаційна	Інформація, яка отримується в результаті контролю, є основою для прийняття відповідних управлінських рішень, що мають забезпечувати нормальне функціонування контролюючого суб'єкта
Профілактична	Контроль повинен не тільки виявляти недоліки, зловживання та розкрадання, а й забезпечувати повторного недопущення їх та усунення в подальшому. Посилення цієї функції є необхідністю вдосконалення управління економікою, забезпечити рівномірний розвиток всіх галузей виробництва та досягнення всіх цілей, що стоять перед контролюючим суб'єктом.
Мобілізуюча	Організація повинна мобілізувати всі ресурси, для того щоб досягнути поставленої мети та ефективного ведення виробництва
Виховна	Контроль, який залучає людей до управління, підштовхує працівників організації до неухильного виконання своїх обов'язків, також сприяє дотриманню дисципліни, виховує турботливе ставлення до власності організації і свідомого ставлення до праці.
Правоохоронна	Розкривається через доцільність фінансового контролю з позиції законності реалізації відповідних операцій (господарських або фінансових)

Джерело: розроблено автором на основі [7,с.195]

З наведеної таблиці 1.1 ми бачимо, що функції фінансового контролю полягають у сприянні діяльності підприємств різних форм власності за допомогою різних економічних важелів.

Таким чином, функції державного контролю створюють єдину систему і мають щільні взаємозв'язки. Цим зумовлюється й об'єктивна необхідність взаємоузгодженої діяльності органів влади, між якими розподіляються повноваження по здійсненню функцій державного управління [15, с. 58].

1.2 Принципи та правові основи здійснення державного фінансового контролю в Україні

Принцип контролю – це загальновідоме правило подальшої дії в ході перевірки. Важливим для дослідження є визначення основних принципів здійснення фінансового контролю.

У теорії фінансового права існують різні тлумачення принципів фінансового контролю, наприклад Лученко Д.В. під принципами державного

контролю розуміє тільки науково обґрунтовані та випробувані практикою принципи здійснення контролю [13, с.200].

Також потрібно навести принципи державного фінансового контролю затверджені Лімською декларацією керівних принципів контролю таких як: принцип науковості, нейтральності, дійсності, безперервності, доцільності, економічності та гласності. Основні принципи контролю наведені в табл.1.2.

Таблиця 1.2 – Принципи державного фінансового контролю

Принципи	Опис
Науковості	Цей принцип передбачає перейняття досвіду та звернення до науки в ході контролю.
Нейтральності	Має на меті неупереджене виконання посадових обов'язків особою що перевіряє, до особи яку він перевіряє. Отриманий результат не націлений на отримання заздалегідь заданого результату.
Дійсності	Принцип, який передбачає вплив на ефективність організаційних процесів, попередження порушень, удосконалення управлінських рішень.
Безперервність	Систематичне виконання контрольних функцій передбачає безперервність розширеного відтворення.
Доцільності	Передбачає досягнення певної мети, без якої він втрачає сенс.
Економічність	Цей принцип створює обмеження щодо співвідношення витрат та вигід від певної інформації, отриманої в ході здійснення контролю.
Гласності	Отримані результати контролю доводять до відома працівників, діяльність яких перевірялася, до керуючих органів управління та до засобів масової інформації. Набуття розголосу мобілізує колектив на усунення недоліків для забезпечення успішного виконання своїх обов'язків в подальшому, підштовхує їх до дотримання чинних законів та положень.

Джерело: розроблено автором на основі [29,с.186-190]

В результаті, ми бачимо що в даній класифікації відсутній на мою думку найголовніший принцип комерційної таємниці.

Принцип комерційної таємниці – режим конфіденційної інформації, що дозволяє її власнику збільшити дохід та уникнути невиправданих витрат.

В науковій літературі такі вчені як Мних Є.В., Перманчук П.К. та Стефанюк І.Е. виділяють і інші принципи контролю, такі як:

1. Масовість – цей принцип, передбачає залучення якнайбільше фахівців для здійснення контролю;

2. Законність - органи державного фінансового контролю при реалізації своїх завдань керуються і законами країни, діють строго в межах встановленої ними компетенції, у рамках їх завдань, функцій та повноважень.

3. Гнучкість – передбачає внесення змін фахівцями, що здійснюють контроль в ході проведення контрольних дій. [15; 20]

Враховуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що необхідним є не лише створення єдиної концепції принципів фінансового контролю, а й закріплення такої системи в законодавстві.

1.3 Методи здійснення державного фінансового контролю

Однією з причин кризових явищ нашої держави є недооцінка ролі державного фінансового контролю. Існує нагальна потреба створення дієвої фінансової системи, яка зможе забезпечити покращення рівня фінансової дисципліни, яка призведе до зменшення порушень [10,с.40].

Державний фінансовий контроль можна класифікувати за різними ознаками. Ми зупинилися на класифікації, яку навів у своїй праці Гребень С.Є. (рис.1.1)

Залежно від часу державний фінансовий контроль поділяється на:

1. Попередній – контроль, який здійснюється на етапі розгляду та управлінських рішень з метою попередження порушення бюджетного законодавства;

2. Поточний – контроль, який здійснюється на етапі реалізації управлінських рішень з метою дотримання всіх вимог законодавства;

3. Наступний – контроль, який здійснюється вже на закінченні реалізації управлінських рішень з метою виявлення недоліків та порушень.

За відношенням до власника фінансовий контроль поділяється на:

1. Внутрішньовідомчий – проводиться органами державного управління щодо діяльності підприємств у вигляді перевірок та ревізій;

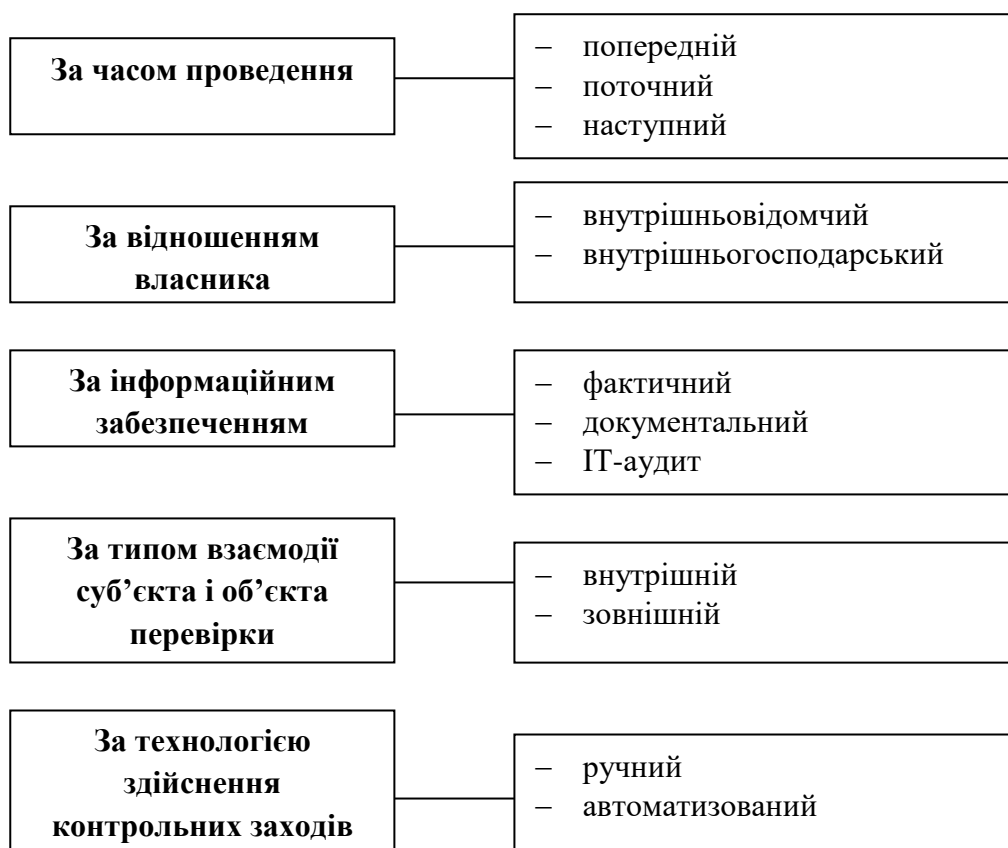

Рис 1.1 – Класифікація методів здійснення фінансового контролю
Джерело: розроблено автором на основі [5]

2. Внутрішньогосподарський – здійснюється безпосередньо власником підприємства для перевірки всіх підрозділів організації

За інформаційним забезпеченням фінансовий контроль поділяється на:

1. Документальний – контроль, який дозволяє встановити достовірність господарської операції за допомогою первинної документації та облікових реєстрів;

2. Фактичний – контроль, який дозволяє встановити реальний стан об'єкта методом зважування та вимірювання.

До об'єктів фактичного контролю відносять: грошові кошти в касі, основні засоби, готову продукцію та незавершене виробництво.

Метод фінансового контролю – це сукупність всіх способів, за допомогою яких визначається фінансово-господарська діяльність певної організації.

Класифікація методів фінансового контролю:

1. Ревізія – це система дій, за якої перевіряється певний суб'єкт господарської діяльності на ефективність, законність проведення господарських і фінансових операцій. В кінці ревізії складається акт перевірки;

2. Перевірка – це контроль за фінансово-господарською діяльністю установи, в процесі якої виявляються порушення фінансової дисципліни. Результати перевірки оформлюються довідкою;

3. Обстеження – це процес діагностики фінансового стану, дослідження звітності та проведення аналізу за дотриманням фінансового законодавства, визначення доцільності вирішення проблем. За результатом обстеження складається акт

4. Експертиза – це метод контролю, при якому досліджується дотримання існуючих стандартів виготовлення продукції при випуску продовольчих та непродовольчих товарів. За результатами експертизи складається звіт;

5. Аудит – це незалежна перевірка, яку проводять аудиторські фірми для перевірки стану бухгалтерського обліку на відповідність чинному законодавству. В кінці проведення аудиту складається аудиторський звіт [5, с. 105].

Таким чином, ми вважаємо, що методом державного фінансового контролю є сукупність аналітичних, методичних та технічних прийомів, яка дає можливість об'єктивно дослідити господарські і фінансові операції підприємства з метою усунення недоліків.

Заслуговує уваги питання відмінності сутності фінансового контролю та фінансового моніторингу. На думку Пилипенка О.О. «відмінною рисою моніторингу, поряд з іншими формами контролю, є його перманентний (постійний, безперервний) характер і переважне застосування при поточному контролі в ході здійснення операцій підконтрольними суб'єктами. При цьому моніторинг передбачає невтручання в оперативну виробничу діяльність суб'єктів, що перевіряються» [17, с. 56].

Основною характеристикою фінансового моніторингу як форми контролю слід розглядати його превентивну функцію – можливість на основі аналізу та оперативної оцінки фактичного стану суб'єкта господарювання та умов його

діяльності на предмет відповідності вимогам законодавства, виявляти і запобігати причини і умови, що сприяють вчиненню правопорушень.

Крім того можна стверджувати, що моніторинг як форма контролю увібрав в себе такі методи контрольної діяльності, як спостереження, аналіз і оцінка дій суб'єктів з точки зору відповідності вимогам, встановленим законодавством [17, с. 57].

2 АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз результатів фінансового контролю Рахункової палати України

Для того, щоб проаналізувати напрямки та результати державного фінансового контролю в Україні, слід визначитися з тим, організована сама система фінансового контролю в країні. Найбільш наглядно це узагальнено у праці Іваськевич Х.І. (рис. 2.1)

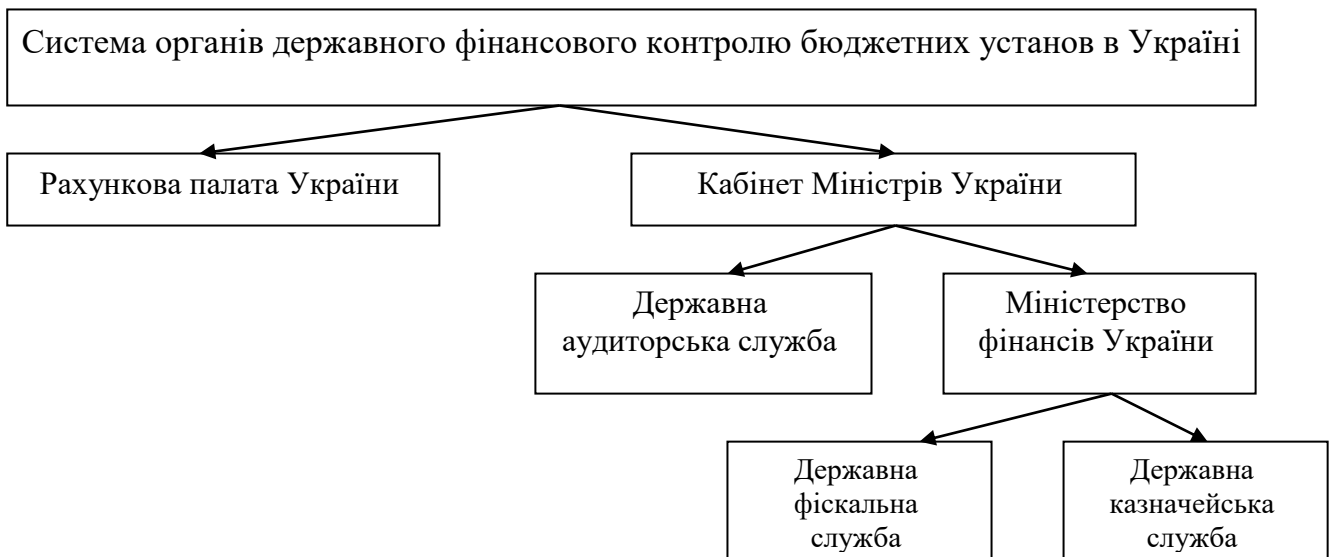

Рис. 2.1 – Система органів державного фінансового контролю бюджетних установ в Україні Джерело: [9, с. 422]

В даній роботі ми проаналізуємо результати роботи Рахункової палати України та Держаудитслужби.

Сфера контролю Рахункової палати України – це дотримання державного бюджету України, своєчасне погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу, законність руху коштів держбюджету, дотримання фінансування програм економічного та науково-технічного значення [8].

Проаналізуємо, які обсяги фінансових правопорушень були виявлені у 2015-2019 роках за окремими їх видами (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 – Основні види виявлених правопорушень та недоліків у використанні бюджетних коштів у 2015-2019 роках, млн.грн.

Зміст виявлених правопорушень та недоліків	2015	2016	2017	2018	2019
1. Порушення бюджетного законодавства	6 353,8	7 470,8	6 201,4	5 573,1	5 701,0
1.1 Планування з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав	2 137,3	3 424,5	1 517,4	1785,4	1976,2
1.2 Використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав	2 068,1	2 538,6	1 600,7	2048,1	2028,4
1.3 Використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства	883,2	785,4	2 494,9	1012,5	973,3
1.4 Порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти	662,0	125,0	62,8	72,7	78,4
1.5 Недотримання установлених порядку та термінів складання, затвердження та подання документів	349,5	254,3	234,9	340,5	289,7
1.6 Незаконні виплати заробітної плати	134,1	223,6	187,4	206,3	245,1
1.7 Відволікання коштів держбюджету в дебіторську заборгованість на тривалий час	68,1	72,1	52,5	57,5	69,3
1.8 Інше	51,5	47,3	50,8	50,1	40,6
2. Неєфективне управління і використання коштів	6 187,0	2 305,0	2 565,5	2 639,0	2 452,1
2.1 Неєфективне управління коштами через недоліки в плануванні	2 012,4	65,1	333,9	425,3	378,0
2.2 Неєфективне управління коштами шляхом тривалого їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій, а також тривалого невикористання фінансування з державного бюджету	1 516,3	52,0	711,7	541,2	487,3
2.3 Неєфективне управління коштами, внаслідок чого їх було повернено до бюджету	1 026,0	766,4	584,5	552,0	498,7
2.4 Неєфективне використання коштів внаслідок необґрунтованих управлінських рішень	715,3	541,2	402,0	520,7	509,1
2.5 Неєфективне використання коштів на придбання основних фондів (обладнання)	350,6	384,2	102,6	150,7	158,1
2.6 Неєфективне використання коштів через відсутність обґрунтованого прогнозування і планування	222,9	145,4	178,1	165,2	164,8
2.7 Втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень	180,6	198,4	105,8	117,1	102,7
2.8 Неєфективне використання коштів на підготовку спеціалістів	76,9	72,4	69,3	72,4	65,2

Продовження таблиці 2.1

Зміст виявлених правопорушень та недоліків	2015	2016	2017	2018	2019
2.9 Неefективне використання коштів на проведення науково-дослідних робіт	58,2	64,8	53,6	62,3	60,0
2.10 Інше	27,8	15,1	24,0	32,1	28,2
3. Порушеннями та недоліками при адмініструванні доходної частини державного бюджету	10 111,0	5 000,2	5 221,7	2 646,9	2 432,8
3.1 Недоплати до бюджету за результатами фінансово-господарської діяльності суб'єктів контролю	9 848,3	4 630,6	2253,0	2345,3	2140,2
3.2 Неналежний контроль податкових та митних органів	231,5	347,3	294,9	278,5	264,1
3.3 Інше	31,2	22,3	19,7	23,1	28,5
ВСЬОГО	22 651,8	14 776,0	13 988,6	10 859,0	10 585,9

Джерело: згруповано автором на основі звітів Рахункової палати [21]

Розглянувши табл. 2.1 можна стверджувати, що за останні п'ять років обсяги основних видів порушень у фінансовій сфері держави скорочуються, що є позитивним явищем. Так, у 2015 базовому році всього було виявлено порушень на суму 22654,8 млн.грн., а потім їх обсяг почав послідовно зменшуватися: 14776,0 млн грн.. у 2016 році, 13 988,6 млн грн. у 2017 році, 10 859 млн грн. у 2018 році та 10 585,9 млн грн. у 2019 році.

Проаналізуємо зміну основних груп порушень за 2015-2019 роки (табл. 2.2).

У 2016 році порівняно з 2015 роком відбулося найбільше скорочення обсягів виявлених порушень (мінус 95,71% або скорочення майже в 2 рази). У 2017 році кількість виявлених фінансових порушень практично не змінилася (зменшення на 1,26%). У 2018 році у порівнянні з 2017 роком зменшення обсягів виявлених порушень становило 56,58%, а у 2019 році зафіксоване зменшення на 12,88%. Якщо порівняти дані останнього року спостереження з базовим, то п'ятирічне зменшення сягло 146,58%.

Якщо оцінювати структуру правопорушень, то у 2015 році припадало на порушеннями при адмініструванні доходної частини державного бюджету (44,64% від загальної суми).

Таблиця 2.2 – Основні категорії порушень у сфері державних фінансів у 2015-2019 роках

Категорії порушень	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, %				
						(+, -)				
						2016 від 2015	2017 від 2016	2018 від 2017	2019 від 2018	2019 від 2015
Порушення бюджетного законодавства	6353,8	7470,8	6201,4	5573,1	5701,0	+17,58	-16,99	-10,13	+2,29	-10,27
Неефективне управління і використання коштів	6187,0	2305,0	2565,5	2639	2452,1	-62,74	+11,3	+2,86	-7,08	-60,37
Порушення адмініструванні доходної частини державного бюджету	10111,0	5000,2	5221,7	2646,9	2432,8	-50,55	+4,43	-49,31	-8,09	-75,94
ВСЬОГО	22651,8	14776	13988,6	10859	10585,9	-95,71	-1,26	-56,58	-12,88	-146,58

Джерело: розраховано автором на основі звітів Рахункової палати [21]

Однак з 2016 року ситуація кардинально змінилася. Відтоді найбільше правопорушень припадає на порушення в сфері бюджетного фінансування (50,56% у 2016 році, 44,33% у 2017 році, 51,32% у 2018 році та 53,85 % у 2019 році) (рис. 2.2).

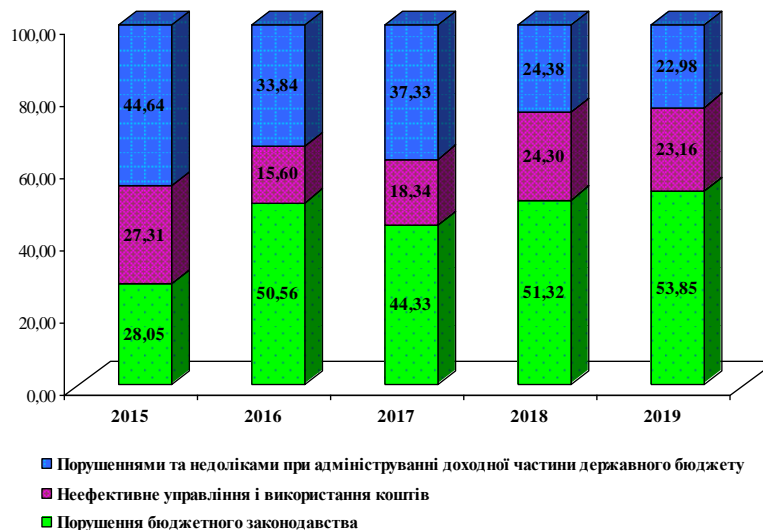

Рис.2.2 - Структура основних видів виявлених фінансових порушень Рахунковою палатою у 2015-2019 роках, %

Джерело: побудовано автором

2.2 Аналіз результатів фінансового контролю, що був здійснений Аудиторською службою України

Державний аудит – це діяльність спеціального органу по контролю за цільовим використанням коштів державного бюджету [11, с.43]. Відмінною особливістю державного аудиту є рекомендаційний характер укладення видається після проведення перевірки, висновки і пропозиції, які надає контрольно-рахунковий орган, після проведення перевірки.

Сфера державного аудиту в нашій країні зазнає постійних змін. Так Головне контрольно-ревізійне управління було реформовано у державну фінансову інспекцію (2010 рік), а потім у Державну аудиторську службу України (2015 рік). Аудиторська служба України здійснює державний аудит підприємств, організацій і установ з державної формою власності, та тих, що отримують фінансування з державного бюджету. З квітня 2020 року замість неї був створений Офіс фінансового контролю.

Проаналізуємо результати роботи у сфері фінансового контролю Держаудитслужби за час її існування (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз результатів роботи Державної аудиторської служби України роки щодо упущених вигод/неотриманих доходів або непродуктивних/зайвих витрат за 2018-2019, тис.грн.

Показник	2018	2019	Відхилення (+,-)	
			тис.грн	%
Виявлено фактів що призвели до недоотримання ресурсів або втрат	7 536 638,24	17 831 138,40	+10294500,16	+136,59
Виявлено фактів що потенційно можуть призвести недоотримання ресурсів або втрат	8 020 566,77	8 603 012,80	+582446,03	+7,26
Виявлено порушень законодавства	340 744,54	1 297 986,68	+957242,14	+280,93
Виявлено порушень законодавства, що можуть призвести до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	68 912,02	1 143 384,03	+1 074 472,01	+1559,19
Всього	15 966 861,57	28 875 521,91	+12908660,34	+80,85

Джерело: розраховано автором на основі звітів Державної аудиторської служби [8]

Отже, за останні 2 роки загальна кількість фактичних і потенційних втрат фінансових ресурсів збільшилася на 12908660,34 тис грн.. або 80,85%. Щодо фінансової доброчесності суб'єктів господарювання, що фінансуються з державного бюджету, це негативний показник. А от з позиції якості роботи Держаудитслужби, це свідчить про більшу ефективність контрольних заходів.

Окремі показники обсягів виявлених порушень також зросли за цей час: факти, що призвели до втрати на 136,59%; факти, що можуть призвести до втрат, зросли на 7,26%, порушення законодавства спричинило втрати фінансових ресурсів на 280,93% більше, ніж у попередньому році. Однак найбільше порушень виявлено за показником фактів потенційного порушення законодавства – збільшення у понад 16 разів.

Розглянемо показники кількості проведених контрольних заходів органами Державної фінансовою інспекцією України у 2015 – 2019 рр. (табл.2.4)

Таблиця 2.4 – Показники кількості проведених контрольних заходів органами Державної фінансової інспекції України у 2013-2019 рр.,од.

Показники	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Проведено контрольних заходів, од.	13388	9500	6460	2700	1800	1600	10700
Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених ревізіями та комісійними перевітками, од.	12500	8938	5980	2400	287	382	8174
- бюджетних установ	7800	5289	3896	1460	158	205	6209
- державних цільових фондів	23	1128	122	43	11	17	1015

Джерело: згруповано автором на основі звітів Державної аудиторської служби [8]

З даних, які наведені в табл. 2.2 ми бачимо, що впродовж 2019 року було перевірено 8174 підприємства, що на 7792 рази більше ніж 2018 року.

Розглянемо обсяг фінансових та матеріальних ресурсів, охоплених контрольними заходами Державної фінансової інспекції України за 2013 – 2019 рік. (табл.2.5)

Таблиця 2.5 – Обсяг фінансових та матеріальних ресурсів, охоплених контрольними заходами Державної аудиторської служби України у 2013—2019 рр., млн. грн.

Показники	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Обсяг охоплених ревізіями, комісійними перевітками фінансових та матеріальних ресурсів, всього:	481300,0	481356,1	672021,0	193300,0	428600,0	386200,0	134200,8
- з них загальнодержавні ресурси, всього	481300,0	481356,1	672021,0	193300,0	428600,0	386200,0	134200,8
- у т.ч. кошти державного бюджету	134468,0	240012,0	370514,0	100420,0	270401,0	131962,0	98427,0
2. Виявлено фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, всього	5400,0	3689,2	3727,9	2600,0	2300,0	2200,0	1723,7
(%)	1,1	0,8	0,6	1,35	0,54	0,57	1,28
- загальнодержавні ресурси	2954,2	2014,5	1978,2	1597,0	1389,4	1448,0	987,1
- комунальні ресурси	1303,5	1211,0	1205,0	1000,0	1078,0	1012,1	259,0
- недержавні ресурси	488,0	270,0	253,4	208,0	103,0	245,0	98,4

Джерело: згруповано автором на основі звітів Державної аудиторської служби [8]

Розглянувши таблиці 2.5, можна зробити висновок, що втрати фінансових та матеріальних ресурсів з кожним роком поступово зменшується наприклад в 2019 році втрата фінансових ресурсів зменшились на 3676,3 млн. грн. і порівнянні з 2015 роком. Це свідчить про те, що поступово в державі налагоджується система фінансового контролю.

Стан взаємодії Держаудит служби з правоохоронними органами у 2019 році представлено на рис. 2.3.

Як видно, найбільше за рік передано матеріалів до правоохоронних органів (720). Проте реально відкритих кримінальних проваджень 384, а вручених підозр 193.

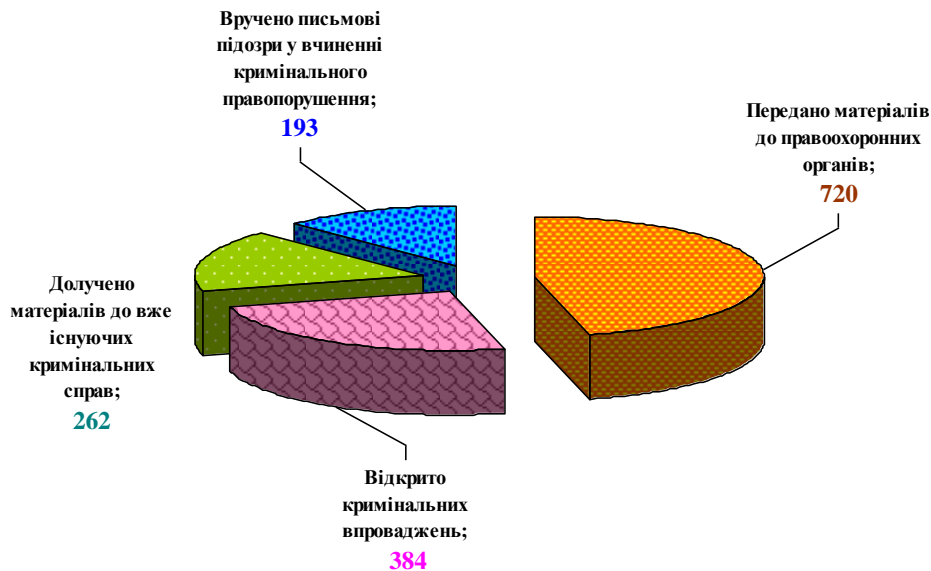

Рис. 2.3 – Стан взаємодії Державної аудиторської служби з правоохоронними органами у 2019 році (Джерело: побудовано автором на основі даних Держаудитслужби [8])

2.3 Проблеми, які виникають при перевірках Державною аудиторською службою

На сьогоднішній день в країні відсутній закон про фінансовий контроль, який би міг повністю охоплювати контроль у фінансово – господарській діяльності [28, с.117].

Основним документом, що регулює порядок проведення державного фінансового контролю в Україні є Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 р. №2939-ХІІ, яким визначено правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні.[1, с. 81; 19]

З метою вдосконалення нормативно – правової бази потрібно:

1. Розробляти програму з удосконалення бюджетного законодавства у сфері фінансового контролю;

2. Прийняти закон, який би зміг узагальнити всі найголовніші складові, чітко розмежувати органи урядового фінансового контролю.

Під час проведення заходів державного фінансового контролю нерідко встановлюється факт завищеної потреби в бюджетних коштах, що призводить до нерационального використання грошових коштів [15,с.128]. В ході проведення перевірки нерідко знаходять ряд правопорушень та недоліків використання бюджетних коштів

Розглянемо відповідальність за порушення бюджетного законодавства (табл.2.5)

Таблиця 2.5 – Види порушень, та штрафні санкції, що застосовують до них

Види порушень	Санкції, що застосовуються при виявленні порушень
<ul style="list-style-type: none"> – Подання недостовірних даних; – Розміщення тимчасово вільних коштів з порушенням всіх вимог; – Порушення термінів доведення обсягів бюджетних асигнувань до відома одержувачів бюджетних коштів; – Нецільове використання бюджетних коштів; – Надання кредитів з порушенням всіх вимог; 	<p style="text-align: center;">Зупинення операцій зі здійснення розрахунку розпорядників на термін до 30 днів у межах поточного періоду (винятком є сплата податків та зборів)</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Порушення всіх вимог при здійсненні оплати за товари та послуги; – Здійснення видатків бюджету без встановлених призначень; – Порушення вимог при здійсненні витрат місцевого бюджету при невчасному прийнятті рішення про місцевий бюджет 	<p style="text-align: center;">Зменшення бюджетних асигнувань</p>

Джерело: розроблено автором на основі [16,с.78-84]

Виходячи з табл.. 2.5 можна зробити висновок, що попри значну кількість прийнятих нормативно-правових актів, вони не можуть утворювати цілісної системи комплексного правового, економічного та організаційного забезпечення порядку здійснення фінансового контролю.

3 ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

3.1 Мінімізація впливу людського фактору в системі державного фінансового контролю України

Незважаючи на те, що на сьогоднішній день в Україні існує досить розвинута система державного фінансового контролю, учасники фінансових відносин все частіше допускають порушення, які негативно впливають на стан державних фінансів [13,с.201].

До таких порушень можна віднести:

1. Нецільове використання бюджетних коштів;
2. Ухилення від виконання податкових зобов'язань (як свідоме так і не свідоме);
3. Неподання фінансової звітності;
4. Знищення документації.

Людський фактор – це сукупність основних соціальних якостей людини, які склалися історично. До людських факторів належать: норми поведінки, моральні принципи, характер трудових та соціальних навичок. [26, с.2]. Людський фактор у системі державного фінансування – це сукупність всіх якостей суб'єктів у сфері державного фінансового контролю, сформованих у процесі діяльності під впливом різних чинників та спрямованих на належний рівень управління бюджетними коштами на державному рівні.

Вплив людського фактору на державний фінансовий контроль можна реалізовувати через належну атестацію працівників, оцінку їх здібностей та потенціалу, створити методи стимулювання праці [26, с.4].

Запровадження системи управління якістю в діяльності контролюючих органів дозволить забезпечити результативність та дієвість контрольного процесі, отримувати правдиві висновки за результатами контрольних заходів та поступово вдосконалювати контрольно-ревізійну роботу.

Для підвищення якості контрольних заходів потрібно зважати на можливі ризики, які можуть виникати під час здійснення фінансового контролю.

На думку Максимової В.Ф. та Якимової В.А. «для дійсно ефективного управління ризиками необхідно вміло компонувати різні методи та застосовувати їх у повсякденному житті. Головною умовою є те, щоб система була доволі прозорою, практичною та простою». Управління ризиками це свого роду безперервний цикл, що включає в себе визначення ризиків, їх аналіз та оцінку пріоритетності. [14,с.27]

До ризиків, що можуть виникнути під час проведення фінансового контролю можна віднести:

1. Низьку якість роботи;
2. Недотримання чинного законодавства;
3. Ймовірність винесення неправдивого аудиторського висновку.

Отже, для того мінімізувати вплив людського фактору в системі державного фінансового контролю необхідно запровадити такі заходи:

1. Впровадити систему управління якістю – тобто призначити відповідальну особу, яка буде контролювати та проводити певну професійну підготовку аудиторів;
2. Створити відповідну правову базу;
3. Запровадити планування контрольних заходів за принципом оцінки ризиків.

3.2 Шляхи удосконалення організації роботи органів державного фінансового контролю

Система управління фінансами в Україні характеризується розбалансуванням прямих та зворотних зв'язків. На сьогоднішній день в країні склалася розгалужена та дієздатна система органів державного фінансового контролю. Така система, нажаль, не забезпечує належного рівня фінансової дисципліни в Україні [25]. Це є наслідком певної кількості проблем, які

створюють тенденції до зростання кількості та обсягів порушень законодавства у використанні бюджетних коштів.

Економіка повинна стати більш відкритою, соціально спрямованою, а для держави повинні стати пріоритетними громадські інтереси. Реформування системи державного управління, тягне за собою реформування всіх інститутів. Одним з пріоритетних напрямків на сьогоднішній день, є вдосконалення системи контролю, необхідність в цьому обумовлена вимогами часу і суспільства.

Державний аудит виступає як частина системи громадського контролю, його пріоритетними завданнями є знаходження правопорушень і надання суспільству достовірної, правдивої, повної інформації про управління державними ресурсами. Державний аудит, повинен ґрунтуватися на таких критеріях: законності, результативності, ефективності, економічності, цільовим призначенням управління суспільними ресурсами [4].

Для вдосконалення інституту державного аудиту, орган контролю повинен відповідати наступним вимогам: визнанням міжнародними організаціями; правовий статус контрольно-рахункового апарату повинен бути закріплений в Конституції; повноваження контрольного органу мають бути розширені; наявність адміністративної, фінансової незалежності, стане гарантом його більш ефективної діяльності.

Застосування застарілих форм фінансового контролю не дозволяє в повній мірі ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, таким чином це призводить до зниження контролю з боку держави [1, с.79]

Слід зазначити, що для підвищення ефективності державного аудиту необхідно знизити собівартість проведення державного аудиту та підвищити результативність якості роботи аудиторів. Ґрунтуючись на досвіді західних країн потрібно відзначити, що державний аудит носить профілактичний характер, тобто, він повинен привезти до зменшення кількості економічних правопорушень, тим самим забезпечивши зниження тягаря на державний бюджет.

Забезпечення ефективного й економічного використання державних коштів потребує санкцій (штрафів) і заохочень за неефективне та ефективне

використання бюджетних ресурсів, які повинні знайти відображення в Бюджетному кодексі України, в законі «Про Рахункову палату України» та інших нормативно–правових актах. [8]

Зростання порушень свідчить про необхідність посилення контролю, а також вказує на те, що економічний механізм господарювання є недосконалим [10,с.40].

З метою розвитку державного внутрішнього фінансового контролю варто передбачити впровадження та розвиток централізованого та децентралізованого внутрішнього аудиту, а також централізованого та децентралізованого інспектування.

В цілому, потреба в інспектуванні на сьогодні в Україні є виправданою і зумовлена надзвичайно низьким рівнем фінансової дисципліни у бюджетній сфері, відсутністю системного контролю та аудиту, проте, його проведення через значний проміжок часу, після прийняття управлінських рішень та здійснення операцій з бюджетними коштами ускладнює, а в багатьох випадках унеможливорює усунення порушень.

Основні напрямки вдосконалення механізму державного управління в сфері державного фінансового контролю:

1. Створення єдиного правового поля та його законодавче закріплення за його суб'єктами відповідних функцій;
2. Формування нових процедур державного фінансового контролю;
3. Запровадження єдиної інформаційної бази;
4. Удосконалення кадрового забезпечення;
5. Поліпшення матеріально – технічного забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю;
6. Впровадження громадського контролю;
7. Встановлення обов'язкового періодичного аудиту;
8. Узгодження положень чинних законів з нормативно – правовими актами.

Здійснення реформування системи державного фінансового контролю передбачається проводити в 3 етапи:

На першому етапі передбачається проведення обговорень та консультацій за участю представників органів державної влади для забезпечення належного сприйняття та відповідного ставлення до подальшого розвитку системи державного фінансового контролю.

На другому етапі передбачається запровадження в органах державного і комунального сектора нової моделі системи фінансового контролю; подальше навчання та підвищення кваліфікації контролерів; запровадження сертифікації контролерів з урахуванням міжнародного досвіду; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів державного фінансового контролю

На третьому етапі передбачається підбиття підсумків двох етапів реформування системи державного фінансового контролю; визначення пріоритетів подальшого розвитку фінансової системи.

Використання запропонованих теоретичних підходів до оцінки ефективності державного фінансового контролю дозволить підвищити відповідальність за результативність контролю та підвищити рівень ефективності діяльності Рахункової палати та інших контролюючих органів, які здійснюють державний фінансовий контроль [18]

Для забезпечення ефективності проведення контрольних заходів, вдосконалення інституту державного аудиту, необхідно розробити програму побудови і розвитку інформаційно-телекомунікаційної системи Рахункової палати, і створити єдиний державний інформаційно-аналітичний центр. Ми вважаємо, що організація ефективної діяльності Рахункової палати та Державної аудиторської служби за рахунок використання сучасних технологій, засобів обчислювальної техніки і автоматизації прийомів перевірки, полягає в ідеї створення єдиної концепції, орієнтованої на удосконалення інформаційно-телекомунікаційної системи.

Пропонуємо доповнити існуючий державний фінансовий контроль видами, що представлені на рис.3.1

Рис. 3.1 Перспективні види державного фінансового контролю в Україні

Джерело: розроблене автором

Отже, система державного фінансового контролю в Україні не має достатнього правового, інформаційного, організаційного, комунікативного, інституційного та методологічного забезпечення. Вирішення проблем організації та функціонування державного фінансового контролю можливо шляхом системного вдосконалення діяльності органів фінансового контролю, та підвищення рівня кадрового забезпечення [26]

ВИСНОВКИ

Фінансовий контроль як особливе явище є історичною категорією і важливою функцією держави. За результатами нашої роботи можна зробити такі висновки:

1. Фінансовий контроль – це аналіз уповноваженим суб'єктом стану фінансової системи, грошових потоків і фінансових результатів об'єкта контролю та приведення її до встановлених державою параметрів. Головна ознака контролю – це реальна можливість впливу суб'єкта контролю на об'єкт, яка має бути оформлена в нормах права і бути конструктивною дією.

2. Неоднозначність трактування поняття фінансового контролю є наслідком багаторічної історії розвитку України як держави, а також незавершеністю правової бази, тобто відсутністю відповідного закону.

3. Державний аудит – це діяльність спеціального органу по контролю за цільовим використанням коштів державного бюджету. Відмінною особливістю державного аудиту є рекомендаційний характер укладення видається після проведення перевірки, висновки і пропозиції, які надає контрольно-рахунковий орган, після проведення перевірки.

4. Державний аудит має першорядне значення для системи державного контролю, оскільки цільове, результативне і економічне використання державних коштів є його прерогативою. В ході вдосконалення державного аудиту будуть попереджені або багато в чому зменшено кількість економічних правопорушень. Від успішної діяльності контрольного органу багато в чому залежить ефективне виконання фінансово-бюджетної політики держави.

5. Не цільове і не ефективне використання коштів державного бюджету, є однією з актуальних проблем сучасної системи фінансового контролю. На даному етапі розвитку економіки, усунення цих проблем, є однією з першорядних завдань, що стоять перед системою державного управління. У зв'язку з цим, необхідність в правильній оцінці діяльності органів виконавчої влади, є одним із першочергових завдань.

6. Аналіз стану фінансового контролю в Україні дозволив виявити ряд проблем у цій сфері, що спричиняють динамічний ріст кількості фінансових порушень у державі з кожним роком.

7. Одним з основних проблем інституту державного аудиту є проблема ефективності. Підвищення ефективності використання коштів державного бюджету і державної власності, є одним з ключових завдань, які повинна вирішити, система управління. Управління державою стане ефективною тільки тоді, коли результативність діяльності окремо кожного органу влади буде оцінюватися за досягнутим результатом.

8. Вітчизняна система державного внутрішнього фінансового контролю в Україні не має достатнього наукового, інформаційно-технічного та кадрового забезпечення в частині впровадження в практику сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду роботи у сфері фінансового контролю та аудиту, розроблення та реалізації новітніх інформаційно-програмних проектів, задоволення потреб у підготовці кадрів та підвищенні їх кваліфікації.

Вирішити дану проблему можна шляхом розроблення нових методичних прийомів і впровадження нових інструментів при проведенні перевірки. Основною метою проведення аудиту ефективності має стати не пошук порушень, а надання достовірної та прозорої оцінки діяльності об'єкта аудиту і надання рекомендацій щодо поліпшення системи управління на об'єкті перевірки. Необхідно використовувати досвід проведення аудиту ефективності зарубіжних країнах і розглядати аудит ефективності з точки зору, одного з основних інструментів державного аудиту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басанцов І. В. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2014. Вип.1–2 (1). XXI. С. 78–81.
2. Бурцев В.В. Организация системы государственного финансового контроля в Российской Федерации: Теория и практика. Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К». 2002. 496 с.
3. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль. 2-ге вид., Навч.посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2011.-424 с.
4. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль: Навчальний посібник. Київ:ТОВ «Імекс-ЛТД». 2012.304с.
5. Гребень С.Є. Види, форми та методи державного фінансового контролю:сутність та принципові відмінності. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 22. С. 103-108 http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/24.pdf
6. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль. 2-ге вид., Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011.- 424 с.
7. Даценко Г. В. Особливості організації фінансового контролю у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання Економіка і суспільство. 2019. Вип. № 20. С. 189-198. http://www.economyandsociety.in.ua/journal/20_ukr/27.pdf
8. Державна аудиторська служба України: офіційний сайт. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
9. Іваськевич Х.І. Система органів державного фінансового контролю бюджетних установ в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 421–424
- 10.Карепина О.И. Теоретико-методологические подходы к внедрению аудита эффективности государственных расходов // Финансовые исследования. – 2009. – № 1. – С. 36-44. URL: <https://finis.rsue.ru/2014/2014-2.pdf>
- 11.Катков К. С. Державний аудит в Україні: проблеми та перспективи розвитку //Управління розвитком. – 2014. – №. 12. – С. 43-45.
- 12.Конституція України: від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

13. Лученко Д. В. Проблеми систематизації принципів контрольно-процесуальної діяльності. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2003. Вип. 5. С.199–206.
14. Максимова Г.В., Якимова В.А. Аудиторский риск и достаточность доказательств // *Международный бухгалтерский учет*. 2013. №28.С.22-34. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/auditorskiy-risk-i-dostatochnost-dokazatelstv> (дата звернення: 09.06.2020).
15. Мних Є.В., Кравченко Г.О., Барабаш Н.В. Фінансовий контроль бюджетних ресурсів: Монографія / за заг.ред. Є.В.Мниха. Київ:Київ.нац.торг.еконо.ун-т. 2014. 186 с.
16. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави. Київ: НІОС. 2012. 176 с.
17. Пилипенко, А. А. Как отличить мониторинг от проверки? *Промышленно-торговое право*. 2016. № 5. С. 55-57.
18. Про Рахункову палату: Закон України від 11.07.96 р., № 315/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
19. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: закон України від 26.01.1993 р. №2939-ХІІ.
20. Перманчук П.К., Стефанюк І.Е. Державний фінансовий контроль: Ревізія та аудит. Київ: АВТ, 2013. 423 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
21. Рахункова палата України: офіційний сайт. URL: <https://rp.gov.ua/home/>
22. Рябухин С.Н. Аудит эффективности государственных расходов в современной практике финансового контроля // *Финансы*. – 2003. – № 4. – С. 54-56.
23. Савченко Л. А. Правові основи здійснення фінансового контролю. Київ : Юрінком Інтер. 2013. 504 с
24. Сухарева Л.О. Еволюція функції контролю. *Фінанси України*.2017. № 8. С.19-25
25. Симоненко В.К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний Висновки № 50 аспект) / В.К. Симоненко, О.І. Барановський, П.С. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280 с. – Бібліограф. – С. 236–242.

26. Собкова Н. Д. Мінімізація впливу людського фактора в системі державного фінансового контролю. Науковий огляд. 2015. № 2 (23). С.1-19.
<http://oaji.net/articles/2016/797-1458513415.pdf>
27. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2013. 548 с.
28. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики: монографія. Київ : УБС НБУ, 2013. 431 с.
29. Ярмач І.А. Поняття принципів фінансового контролю. *Європейські перспективи*. 2013. № 11. С.184-191
30. International Professional Practices Framework (IPPF) 2013 Edition. Copyright © 2009 – 2012 by The Institute of Internal Auditors, 247 Maitland Avenue, Altamonte Springs, Florida 32701 – 4201, USA. All right reserved URL:
<http://www.theiia.org/bookstore/product/international-professional-practices-framework-2011-1533.cfm>
31. Moeller, Robert R. Brink's modern internal auditing: a common body of knowledge / Robert Moeller. – 7th ed. – John Wiley & Sons, Inc. – 2009. – 794 p